

Torsk

Gadus morhua

Andre norske navn:

Skrei, jedd, jadd, bruning

Familie: Torskefamilien

Maks størrelse: 130 cm og 40 kg

Utbredelse: Den varme siden av Polarfronten i Barentshavet

Hovedgyteområde: Lofoten/Vesterålen

Gytetidspunkt: Februar–april

Føde: Fisk

Nøkkeltall:

KVOTERÅD FOR 2007: 309 000 tonn

AVTALT KVOTE 2006:

471 000 tonn, norsk kvote: 192 000

FANGST 2005:

641 000 tonn, norsk fangst: 208 000

NORSK FANGSTVERDI:

Ca. 3 milliarder kroner (gjennomsnitt siste ti år)

Fakta om bestanden

Torsk er en bunntilnyttet rovfisk, men i Barentshavet kan den i deler av året oppholde seg mye i frie vannmasser. Ungfisk (0–2 år) spiser mye dyreplankton, mens fisk og bunnorganismer er viktigst for den eldre torsken. De viktigste gytefeltene for nordøstarktisk torsk er i Vesterålen/Lofoten. Eggene gytes i frie vannmasser i februar–april. Både egg og larver driver med strømmen inn i Barentshavet, og yngelen bunnslår seg der seint på høsten. Bestanden har sin hovedutbredelse i Barentshavet, på den varme siden av Polarfronten

(til ca. 76 grader nord og 50 grader øst). I varme år går utbredelsen lenger nord og øst.

Den nordøstarktiske torsken er den største torskebestanden i verden. Andre havbestander av torsk fins ved Island, Færøyene, i Østersjøen, Nordsjøen og Irskesjøen, vest av Skottland og i Newfoundland-området. I tillegg fins det lokale kyst- og fjordbestander langs kysten av Norge, Sør-Grønland og Canada.

1.5.2 NORDØSTARKTISK HYSE

Sondre Aanes

sondre.aanes@imr.no

► Status og råd

Bestanden av nordøstarktisk hyse er i god forfatning, og slik har det vært de senere årene. Det er dokumentert et omfattende problem med at fisk som omlastes i Barentshavet underrapporteres. Det urapporterte uttaket av hyse har blitt beregnet for årene 2002–2005 og utgjør 22–35 % av det rapporterte uttaket. I tillegg er det registrert utkast av hyse, men vi vet ikke hvor stort dette problemet er. Et ukjent totalt uttak gir derfor grunn til bekymring, og denne usikkerheten mener vi er en av hovedårsakene til at bestandsnivået for

hyse er usikkert. Vi vet derfor for lite om bestanden til å gi prognoser for 2007, men nok til å si noe om retningen for utviklingen. For øyeblikket er gytebestanden høy, det er relativt mye umoden hyse i bestanden, og det er høy rekruttering av hyseyngel. Dette betyr at det ser relativt lyst ut for hysebestanden, også i de kommende årene, dersom den forvaltes i henhold til vedtatte regler.

Etter 1950 har bestanden av nordøstarktisk hyse variert mye. I dag er bestanden på samme nivå som i topperiodene på midten av 50-tallet og begynnelsen av 70- og 90-tallet (Figur 1.5.2.1). Nå ser det imidler-

tid ut som rekrutteringen og bestanden har nådd toppen. Men det er mye ung og umoden hyse i bestanden. Utsiktene for hysebestanden ser derfor gode ut for de nærmeste årene.

I forbindelse med kvoterådet for 2006 ble deler av det historiske datagrunnlaget revidert og oppdatert. Blant annet ble hyse langs kysten nord for Stad inkludert i bestanden av nordøstarktisk hyse, fordi man ikke finner noen biologiske holdpunkter for at dette utgjør en egen kystbestand. Dessuten ble urapporterte fangster inkludert i bestandsberegningen. Usikkerheten i disse tallene gjør bestandsvur-

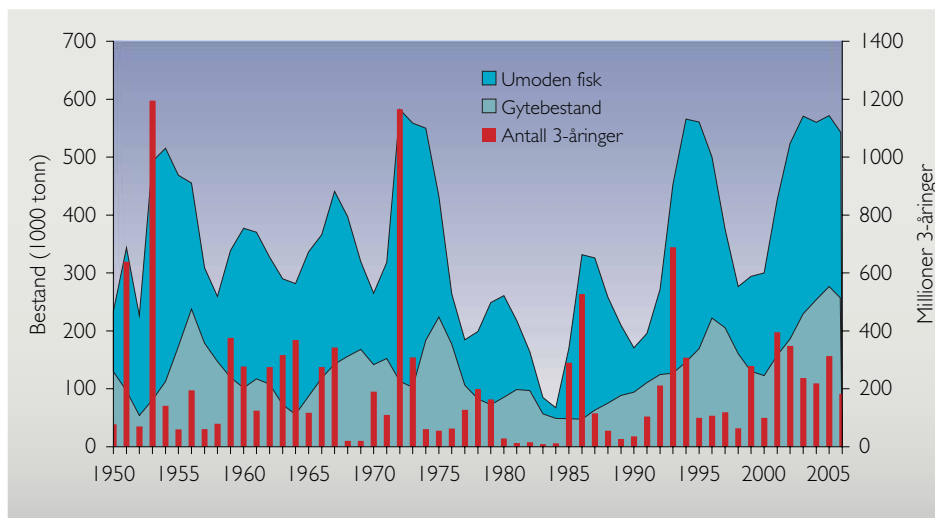
Foto: Thomas de Lange Wenneck

deringen mer usikker, men det er likevel mulig å følge trendene i bestanden, blant annet med data fra Havforskningsinstituttets egne tokt. Kvoterådet for 2007 ble derfor utarbeidet på bakgrunn av fangster (som inkluderer urapporterte fangster) og observerte trender i bestanden. Dette tilsier at det bør fiskes mindre enn 130 000 tonn hyse i 2007. Rådet inkluderer da det som tidligere ble ansett som kysthyse.

Fiskeri

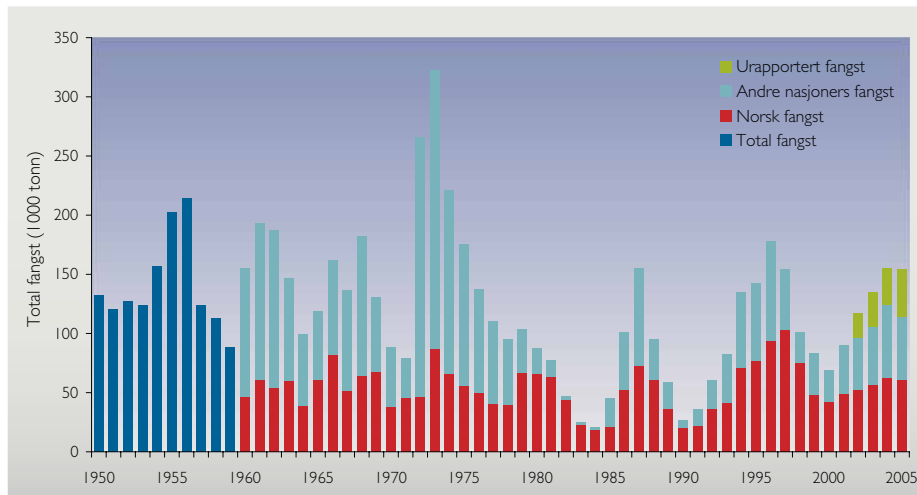
Kvoten for 2005 var på 117 000 tonn, mens den rapporterte fangsten var 113 832 tonn. Av dette utgjorde den norske fangsten 60 887 tonn. I tillegg er det lagt til 40 284 tonn beregnet urapportert fiske, slik at totalfangsten for 2005 antas å være 154 116 tonn, altså 32 % over avtalt totalkvote for hyse og 39 % over den tilrådte kvoten på 111 000 tonn inkludert kysthyse. For 2006 var totalkvoten satt til 120 000 tonn. Totalfangsten for 2006 er ennå ikke beregnet. For 2007 er totalkvoten 150 000 tonn.

Sammen med Norge er det Russland som står for størstedelen av hysefangstene. Men også Færøene, Storbritannia, Grønland, Spania, Tyskland og Frankrike fisker på bestanden (Figur 1.5.2.1).

Figur 1.5.2.1

Figuren viser utviklingen av totalbestanden for nordøstarktisk hyse 3 år og eldre (mørkt + lyst område), gytebestanden (lyst område), og antall 3-åringer (søyler) fra 1950 til og med 2006. Tallene for 2006 er prognoser. The figure shows the development of the total stock biomass of Northeast Arctic haddock of ages 3 and older (dark + light areas), spawning stock biomass (light area), and number of 3-year-old haddock (bars) in the period 1950 to 2006. The year 2006 are based on prognoses.

Figur 1.5.2.2

Total rapportert fangst av nordøstarktisk hyse fra 1950 til og med 2005. Den beregnede urapporterte fangsten på grunn av omlasting av fisk i Barentshavet for årene 2002–2005 er vist i grønt. Total reported catch of Northeast Arctic haddock in the period 1950–2005. The estimated unreported landings due to transshipment of haddock in the Barents Sea for the years 2002–2005 are shown in green.

Overfiske og utkast fører til at uttaket overstiger både kvoteråd og vedtatte totalkvoter. Dette problemet forplanter seg videre til grunnlaget for kvoterådene, fordi disse også blir mer usikre. En stor del av bestanden består for tiden av ung og umoden fisk. Ved å redusere fiskepresset på den mindre fisken kunne man ha utnyttet bestandens vekstpotensial bedre. Dette merket man spesielt for flytlinefisket langs kysten av Øst-Finnmark i 2006, og det førte til at noen områder ble stengt på grunn av for høy innblanding av undermåls fisk.

Den norske fangsten av hyse tas i stor grad som bifangst i trålfisket etter torsk, men det foregår også et rettet fiskeri etter hyse med line og flytline langs finnmarkskysten. De siste årene har den norske fangsten med line utgjort nesten like mye som trålfangstene. Det tas også en del hyse med snur-evad, og i enda mindre grad noe med garn og juksa. Fangstene fra de andre landene er hovedsakelig tatt med bunntål.

Urapportert fiske

I de senere årene har det blitt dokumentert et omfattende urapportert fiske av torsk og hyse i Barentshavet. De største mengdene av urapportert fisk er torsk fisket med trål, men siden hyse i stor grad tas som bifangst i trålfiskeriet etter torsk, inkluderer dette problemet også hyse. For torsk er dette tatt hensyn til i bestandsberegningene fra og med 2002, og i 2006 ble det framlagt dokumentasjon slik at det ble mulig å gjøre det samme for hyse. Det totale kvantumet av urapportert hyse er mindre enn for torsk, men i forhold til rapporterte fangster, er problemet minst like stort. For torsk kan man beregne dette kvantumet rimelig presist, men for hyse blir beregningene mer usikre. Kvaliteten på bestandsberegningene

som gir grunnlaget for kvoterådene avhenger i stor grad av hvor godt man kjenner det totale uttaket fra bestanden. Derfor er det viktig å inkludere det vi vet om urapporterte fangster i bestandsberegningene, selv om beregningene av de urapporterte fangstene er noe usikre. Å tallfeste det totale uttaket utover det rapporterte uttaket er et svært viktig arbeid som har høy prioritet. Det er også planer om å tallfeste bedre utkast av hyse, som vi vet skjer, men som vi ikke kjenner omfanget av.

Northeast Arctic haddock

The Northeast Arctic haddock stock is in good condition. Since 1950 the stock has shown large fluctuations in abundance, and the stock is now at the same level as the peaks in the mid 50s and the beginning of the 70s and 90s. The abundance of young haddock is currently high, and the prospect for the stock is good if it is managed within the agreed regulations. A significant problem is that haddock transhipped at sea is underreported, which has been documented in recent years. The underreported landings of haddock were estimated for the years 2002–2005 to be 22–35 % of the reported landings. In addition, haddock is discarded at sea, but the amount is unknown. An unknown total catch is worrying and is one of the causes for the uncertainty in the assessment of haddock. We therefore know too little to provide prognoses for 2007. Despite the uncertainty, we are able to track the trend in the stock. The advice for 2007 is that the total catch should not exceed 130 000 tonnes.

Hyse

Melanogrammus aeglefinus

Andre norske navn: Kolje

Familie: Torskefamilien (Gadidae)

Maks størrelse: 110 cm og 19 kg

Levetid: Maks 20 år

Leveområde: Langs kysten og i Barentshavet

Hovedgyteområde: Vestkanten av Tromsøflaket

Gytetidspunkt: Mars–juni

Føde: Rovfisk

Særtrekk: Hysa er lett kjennelig på den svarte flekken under den fremste ryggfinnen.

Nøkkeltall:

KVOTERÅD

2006: mindre enn 112 000 tonn

2007: mindre enn 130 000 tonn

SISTE ÅRS KVOTE, TOTAL OG NORSK

2006: totalkvote 120 000 tonn, norsk kvote 66 800 tonn

2007: totalkvote 150 000 tonn, norsk kvote 73 250 tonn

SISTE ÅRS FANGST, TOTAL OG NORSK

2006: total fangst: ikke beregnet; norsk fangst: ikke beregnet

NORSK FANGSTVERDI:

Gjennomsnitt for 2000–2005 er 508 millioner kroner

Nordøstarktisk hyse er en torskefisk som finnes langs hele kysten nord for Stad, i Barentshavet og på vestsiden av Svalbard. Veksten til hyse kan variere mye fra år til år og fra område til område, men i gjennomsnitt vokser den umodne hysen 7–9 cm per år. Den blir kjønnsmoden i 4–7 årsalderen, når den er mellom 40 og 60 cm lang. Veksten avtar med alderen. Hysen gyter spredt på dypt vann, men det viktigste gyteområdet er på vestsiden av Tromsøflaket. I tillegg er det viktige gyteområder langs kysten av Nord-Norge, langs eggkanten utenfor Møre og Romsdal samt utenfor Røstbanken og Vesterålsbankene. Gytingen er fordelt i perioden mars til juni med hovedtyngde i slutten av april. Føden til hyse avhenger av størrelsen på fisken, men består hovedsakelig av ulike typer bunndyr. Yngre fisk spiser plankton oppe i sjøen, mens eldre og større fisk spiser reker, fiskeegg og fisk. Større hyse kan også beite oppe i sjøen, og på Finnmarkskysten vil den også beite på lodde.

Hyse er en bunntorsk, men en del hyse, og da spesielt liten hyse, finnes ofte høyere oppe i vannmassene. Hyse er en toppredator og er som voksen i liten grad et byttedyr for annen fisk. Yngre hyse blir spist av for eksempel torsk, grønlandssel og vågehval. Disse fiskespiserne foretrekker likevel lodde, så i perioder med mye lodde blir det spist mindre hyse. Fra mageprøver av torsk blir det beregnet hvor mye hyse som spises av torsk, og dette tas det hensyn til i bestandsberegningene.

Den umodne fisken vandrer øst–vest hver sommer og vinter. Avstanden den vandrer øker med alderen helt fram til første gytevandring.

Det finnes mange andre hysbestand på begge sider av Nord-Atlanteren; på vestsiden langs kysten av USA nord til Newfoundland, og på østsiden fra Portugal til Island, i Skagerrak, i Nordsjøen og nord og øst til den nordøstarktiske bestanden.

